

Dr Jarosław Olejniczak
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Finansów

**AUTOREFERAT
PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I
OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH**

Wrocław, kwiecień 2019

Spis treści

1. Imię i nazwisko	3
2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe.....	3
3. Informacje o przebiegu zatrudnienia w jednostkach naukowych.....	3
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 r. poz 882 ze zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1311).....	4
4.1. TYTUŁ I ELEMENTY OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO.....	4
4.2. OMÓWIENIE PRZYCZYŃ PODJĘCIA TEMATU, CELU NAUKOWEGO ORAZ PYTAŃ BADAWCZYCH	7
4.3. OMÓWIENIE WYNIKÓW PRZEPROWADZONYCH BADAŃ	12
4.4. PODSUMOWANIE I WSKAZANIE EFEKTU NAUKOWEGO	21
5. Omówienie osiągnięć naukowo-badawczych i organizacyjnych po uzyskaniu stopnia doktora	22
5.1. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH NURTÓW BADAWCZYCH	22
5.2. UDZIAŁ W KONFERENCJACH	25
5.3. STAŻE NAUKOWE	25
5.4. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH ZESPOŁÓW BADAWCZYCH, PROJEKTÓW, GRANTÓW	26
5.5. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA, DYDAKTYCZNA I POPULARYZATORSKA – GŁÓWNE OBSZARY	26
5.6. NAGRODY I WYRÓŻNIENIA.....	28
Literatura	29

1. Imię i nazwisko

Jarosław Olejniczak

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

09/11/2006 - stopień naukowy doktora, dziedzina nauk ekonomicznych, dyscyplina ekonomia, specjalność finanse, tytuł pracy „Subwencje ogólne i dotacje celowe jako źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego”, Instytucja: Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego we Wrocławiu; Wydział Nauk Ekonomicznych, Promotor: Prof. Dr hab. L. Patrzalek (AE Wrocław), Recenzenci: Prof. Dr hab. M. Kosek-Wojnar (AE Kraków), Prof. Dr hab. E. Bogacka-Kisiel (AE Wrocław).

25/06/1997 - magister ekonomii, dyplom ukończenia 5-letnich studiów magisterskich na kierunku finanse i bankowość, w zakresie finansów i bankowości z wynikiem bardzo dobrym (dyplom z dnia 30/07/1997).

3. Informacje o przebiegu zatrudnienia w jednostkach naukowych

01/10/2008 – obecnie	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Finansów, adiunkt
01/10/1999 – 30/09/2008	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Nauk Ekonomicznych, (wcześniej Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Narodowej), Katedra Finansów, asystent
01/03/2007 - 30/09/2014	Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, adiunkt
01/10/1998 - 01/03/2007	Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, asystent
15/12/1996 - 30/09/1998	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, asystent stażysta

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 r. poz 882 ze zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1311)

4.1. TYTUŁ I ELEMENTY OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Jako osiągnięcie naukowe, które uważam za swój wkład w rozwój dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse, wskazuję cykl tematycznie powiązanych publikacji na temat:

Funkcjonowanie mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego dochodów budżetów gmin a potencjał podatkowy gmin

Na osiągnięcie naukowe poddawane ocenie składa się cykl 19 recenzowanych (duble-blind review) publikacji wybranych z mojego dorobku naukowego poświęconego problematyce finansów jednostek samorządu terytorialnego. Siedem z nich zostało opublikowanych w języku polskim, natomiast dwanaście w języku angielskim. Z publikacji w języku angielskim dziesięć jest indeksowanych w bazie Web of Science (kolejna oczekuje na indeksację w maju 2019) oraz opublikowanych w ramach open access co znacznie zwiększa ich międzynarodową dostępność. Dalszych siedem publikacji (6 w języku polskim oraz 1 anglojęzyczna) zostało opublikowanych w czasopiśmie znajdujących się na liście B MNiSW w latach 2012-2018. Jedna publikacja stanowi rozdział w monografii krajowej. W dwóch z dziewiętnastu publikacji jestem współautorem, jednak mój deklarowany udział w obu z nich wynosi ponad 50%. Większość publikacji wchodzących w skład cyklu była przed złożeniem do druku prezentowana w formie referatów na konferencjach krajowych (5) i zagranicznych (11), a uwagi zgłaszane przez dyskutantów były uwzględniane w pracach przedkładanych do recenzji. W skład cyklu wchodzi następujące publikacje (zgodnie z latami publikacji, kolejność składania do wydawnictw nie została uwzględniona):

- A 1.** Olejniczak J.: The Development Level of Rural Municipalities in Lower Silesian Voivodeship in View of Their Income Structure, w: 15th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2012, Masaryk University, ISBN 978-80-210-5875-0, ss. 100-111, *10 punktów* (indeksowana w WoS)
- A 2.** Olejniczak J.: Wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych na mieszkańca a poziom rozwoju gmin - na przykładzie województwa dolnośląskiego, w: Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, nr 247, 2012, ss. 239-249, *10 punktów*
- A 3.** Olejniczak J.: Compensatory grant in Polish rural communes : modification concept and its impact on finance and communes, w: 16th International Colloquium on Regional

Sciences. Conference Proceedings / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2013, Masaryk University, ISBN 978-80-210-6257-3, ss. 541-548, DOI:10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-68, 10 punktów (indeksowana w WoS)

- A 4. Olejniczak J.: Refleksje nad zasadnością funkcjonowania przyjętego modelu redystrybucji poziomej w polskich gminach w kontekście poziomu ich rozwoju na przykładzie gmin wiejskich, w: Zarządzanie i Finanse, Uniwersytet Gdański, vol. 11, nr 2/3, 2013, ss. 303-314, 7 punktów
- A 5. Olejniczak J., **Bednarska-Olejniczak D.**: The intergovernmental equalization system in Poland in view of the development level of rural municipalities in Lower Silesian and Lubuskie Voivodeships, w: The International Conference Hradec Economic Days 2013. Economic Development and Management of Regions. Peer-Reviewed Conference Proceedings, Part III / Jedlicka Pavel (red.), 2013, Gaudeamus, ISBN 978-80-7435-251-5, ss. 288-299, 10 punktów (indeksowana w WoS)
- Mój wkład wyniósł 80 % i obejmuje samodzielne stworzenie koncepcji badań oraz ich realizację, łącznie ze studiami literatury przedmiotu, a także w większości autorstwo poszczególnych części publikacji oraz częściowo redakcję tekstu i bibliografii wraz z uwzględnieniem uwag recenzentów. Udział współautorki dotyczy głównie przygotowania wykresów i tabel, podsumowania oraz redakcji tekstu i bibliografii.*
- A 6. Olejniczak J.: Związki między poziomem rozwoju gmin a ich kondycją finansową - wybrane aspekty, w: Ekonomiczno-zarządcze problemy w gospodarce. T. 1 / Nedyalkova Anna, Byczkowska Magdalena (red.), Studia i Prace Wydziału Ekonomicznego / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, nr 3, 2013, Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, ISBN 978-83-63134-77-8, ss. 105-117, 4 punkty
- A 7. Olejniczak J.: Rozbieżności między planowanymi a wykonanymi dochodami gmin dolnośląskich w latach 2007-2009 – skala, przyczyny, możliwości niwelowania, w: Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu, Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, nr 1 (33), 2013, ss. 135-145, 6 punktów
- A 8. Olejniczak J.: The influence of the equalisation mechanism under the general subsidy upon the financial situation of communes as exemplified by the urban communes of lower silesia voivodeship – study results, w: The International Conference Hradec Economic Days 2014. Economic Development and Management of Regions. Peer-Reviewed Conference Proceedings, Part V / Jedlicka Pavel (red.), 2014, Gaudeamus, ISBN 978-80-7435-370-3, ss. 91-104, 10 punktów (indeksowana w WoS)
- A 9. Olejniczak J.: Efektywność wydatków publicznych a mechanizm uzupełniania dochodów budżetów gmin w ramach subwencji ogólnej na przykładzie gmin miejsko-wiejskich województwa dolnośląskiego, w: Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, nr 404, 2015, ss. 219-237, DOI:10.15611/pn.2015.404.15, 10 punktów
- A 10. Olejniczak J.: Fiscal efficiency and stability of own revenues in urban local self-governments' budgets before, during and after crisis - example from Lower Silesian voivodeship, w: 18th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2015, Masarykova Univerzita:

Brno, ISBN 978-80-210-7861-1, ss. 440-446, DOI:10.5817/CZ.MUNI.P210-7861-2015-59, 15 punktów (indeksowana w WoS)

- A 11. Olejniczak J.: Should we differentiate systems of own revenues in rural and urban local self-governments' budgets? Example from Lower Silesian voivodeship, w: Global Agribusiness and the Rural Economy. Proceedings of the 24th International Scientific Conference / Smutka Lubos, Rezbova Helena (red.), 2015, Czech University of Life Science Prague. Faculty of Economics and Management, ISBN 978-80-213-2581-4, ss. 324-331, 15 punktów (indeksowana w WoS)
- A 12. Olejniczak J.: Znaczenie udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa dla budżetów gmin miejskich województwa dolnośląskiego w latach 1996-2014, w: Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, nr 425, 2016, ss. 111-124, DOI:10.15611/pn.2016.425.08, 10 punktów
- A 13. Olejniczak J.: Shares in income taxes as a budget revenues of urban-rural municipalities, w: 19th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2016, Masarykova Univerzita: Brno, ISBN 9788021082724, ss. 868-877, DOI:10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-112, 15 punktów (indeksowana w WoS)
- A 14. Olejniczak J.: Shares in Central Government Income Taxes as a Revenues Source of Urban Municipalities in Poland, w: New Trends in Finance and Accounting. Proceedings of the 17th Annual Conference on Finance and Accounting / Procházka David (red.), Springer Proceedings in Business and Economics, nr 1, 2017, Springer International Publishing, ISBN 9783319495590, ss. 239-250, 15 punktów (indeksowana w WoS)
- A 15. Olejniczak J.: Problem wydajności przejmowanych wpływów z wybranych podatków w gminach wiejskich, w: Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, nr 485, 2017, ss. 326-339, DOI:10.15611/pn.2017.485.26, 10 punktów
- A 16. Olejniczak J., Bednarska-Olejniczak D.: Tax expenditures vs. equalization grant scheme in rural municipalities in Poland, w: 20th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2017, Masarykova Univerzita, ISBN 978-80-210-8586-2, ss. 810-816, DOI:10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-106, 15 punktów (indeksowana w WoS)

Mój wkład wyniósł 80 % i obejmuje samodzielne stworzenie koncepcji badań oraz ich realizację, łącznie ze studiami literatury przedmiotu, a także w większości autorstwo poszczególnych części publikacji oraz częściowo redakcję tekstu i bibliografii wraz z uwzględnieniem uwag recenzentów. Udział Współautorki dotyczy głównie przygotowania wykresów i tabel, podsumowania oraz redakcji tekstu i bibliografii.

- A 17. Olejniczak J.: Do intergovernmental equalization grants have impact on tax preferences in urban-rural municipalities in Poland?, w: Proceedings of the 26th International Scientific Conference Agrarian Perspectives XXVI. Competitiveness of

European Agriculture and Food Sectors / Pelikan Martin (red.), 2017, Czech University of Life Sciences Prague, ISBN 978-80-213-2787-0, ss. 257-263, 15 punktów (indeksowana w WoS)

A 18. Olejniczak J.: Efficiency of activity of urban municipalities in Poland versus their income level, w: 21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings. Kurdejov, June 13-15, 2018 / Klimova Viktorie, Zitek Vladimir (red.), 2018, Masarykova univerzita, ISBN 9788021089709, ss. 410-416, DOI:10.5817/CZ.MUNI.P210-8970-2018-54, 5 (15) punktów (zatwierdzona do indeksowania w WoS, maj 2019)

A 19. Olejniczak J.: Efficiency vs. the level of per capita income of urban-rural municipalities in Poland, w: E-Finanse : Financial Internet Quarterly, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, vol. 15, nr 1, 2019, ss. 20-29, DOI:10.2478/fiqf-2019-0003, 5 (14) punktów

Tabela 1 Struktura publikacji w ramach prezentowanego cyklu

Typ publikacji	Ilość	W tym w j. ang.	Punkty (wg. punktacji MNiSW z właściwych lat)	Punkty ważone udziałem
Artykuł z listy „B” MNiSW	7	1	64(55)	64(55)
Artykuł w monografii lub w materiałach pokonferencyjnych, indeksowany w bazie WoS	10	10	120	115
Rozdział w monografii lub monografii pokonferencyjnej	2	1	10	10
Łącznie	19	12	194(185)	189 (180)

Ze względu na brak listy punktacyjnej dla 2019 roku uwzględniono punktację z 2018 dla jednego artykułu, w nawiasie podana została punktacja minimalna.

4.2. OMÓWIENIE PRZYCZYŃ PODJĘCIA TEMATU, CELU NAUKOWEGO ORAZ PYTAŃ BADAWCZYCH

Decentralizacja systemu finansów publicznych wiąże się nierozzerwalnie z postulowaną w literaturze, prawie i praktyce koniecznością wyposażenia jednostek samorządu terytorialnego w środki finansowe adekwatne do zadań przekazanych tym podmiotom do realizacji (por. np. Guziejewska, 2007; Kornberger-Sokołowska, 2001; Patrzalek, 2010; Piotrowska-Marczak, 1997; Borodo, 2004; Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Lokalnego); Poniatowicz i Wyszowska, 2015; Jastrzębska, 2016; Kańduła, 2017b). W krajowej literaturze przedmiotu spośród głównych nurtów poświęconych badaniu sytuacji finansowej budżetów jednostek samorządu terytorialnego można wyodrębnić nurt poświęcony badaniom struktury dochodów jednostek samorządu terytorialnego w kontekście identyfikacji przyczyn oraz możliwości równoważenia nierówności dochodowych między jednostkami tego samego szczebla, a także zasad podziału źródeł dochodów między rząd a samorząd terytorialny. Badania prowadzone w ramach tego nurtu poświęcone są zazwyczaj analizie przyczyn różnic w potencjale dochodowym jednostek samorządu terytorialnego (m. in. Filipiak, 2016; Poniatowicz, 2015),

identyfikacji dysfunkcji oraz doskonaleniu mechanizmów redystrybucji poziomej (m. in. Malinowska-Misiąg i Misiąg, 2017; Kańduła, 2017a; Podstawka i Świrska, 2015), skali samodzielności finansowej w zakresie pozyskiwania środków finansowych przez jednostki samorządu terytorialnego (aspekt dochodowy)(por. np. Uryszek, 2016), podziału źródeł dochodów między rząd a poszczególne szczeble jednostek samorządu terytorialnego (m.in. Niezgoda, 2012; Jastrzębska, 2012; Kotlińska, 2015), stabilności, zróżnicowania i elastyczności systemu zasilania jednostek samorządu terytorialnego (m. in. Surówka, 2013; Wójtowicz, 2015). Swoistym uzupełnieniem tego nurtu są badania dotyczące alternatywnego podejścia do mechanizmu wyrównawczego – oparte na identyfikacji i niwelowaniu różnic wynikających z potrzeb wydatkowych (Kańduła, 2017a). Niezwykle rzadko, w momencie zdefiniowania przeze mnie kierunku i celu badań, podejmowane były w literaturze krajowej oraz zagranicznej problemy relacji pomiędzy funkcjonowaniem mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego a potencjałem podatkowym i polityką podatkową gmin, określenia (można wskazać tu prace np. Kołodziejczyk, 2001; Kudłacz, 2001; Heller, 2008; Jaworska i Kożuch, 2011) i pomiaru związku między poziomem i strukturą dochodów jednostek samorządu terytorialnego a ich poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (Pomianek, 2010; Wozniak i Zemanek, 2006; Walasik, 2006; Miszczyński, 2010), oraz jakością życia mieszkańców czy też efektywnością dostarczania usług publicznych przez te jednostki (Karbownik i Kula, 2009).

Analiza opublikowanej do 2011 roku krajowej literatury poświęconej temu problemowi wykazała istnienie luk badawczych wynikających z powstania możliwości wieloaspektowej analizy długookresowych zmian w szeroko pojętym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w kontekście ich sytuacji finansowej, polityki podatkowej oraz stabilności dochodów. Przyczyną tego był stosunkowo długi czas który upłynął od powstania samorządów gminnych, co z jednej strony wpłynęło na wykrystalizowanie się grup gmin zróżnicowanych pod względem wydajności poszczególnych źródeł dochodów, a z drugiej strony okres 20 lat stanowił niewątpliwie wystarczająco długi czas do podjęcia przez poszczególne gminy działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców, czy też oddziaływania na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin.

Wśród rozpoznanych luk badawczych po pierwsze można wyróżnić **lukę empiryczną** wynikającą z braku badań dotyczących relacji pomiędzy funkcjonowaniem mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego a potencjałem podatkowym i polityką podatkową gmin, określenia i pomiaru związku między poziomem i strukturą dochodów gmin a ich poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego lub jakością życia mieszkańców czy nawet efektywnością dostarczania usług publicznych przez te jednostki. Po drugie w literaturze trudno jest także odnaleźć kompleksowe teoretyczne modele uwzględniające poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin, jakość życia czy standaryzację poziomu usług publicznych w kontekście podziału źródeł dochodów między rząd i gminy a także interakcji między nimi. Oznacza to istnienie **luki poznawczej**. W konsekwencji nie zostały wypracowane alternatywne do istniejących rozwiązania w zakresie dostosowania struktury dochodów gmin do ich specyfiki, które uwzględniałyby wspomniane kryteria (w mojej ocenie różnicujące zapotrzebowanie na środki finansowe). Implikuje to istnienie **luki metodycznej**. Alternatywnym podejściem jest badanie nieadekwatności dochodów do struktury zadań i ponoszonych kosztów przez gminy które jest od długiego czasu podnoszone w literaturze przedmiotu oraz praktyce i stanowi nadal

istotne wyzwanie (Swianiewicz, 2001; Olejniczak, 2006; Kańduła, 2017b). Ostatnią z luk którą można zidentyfikować jest zatem **luka aplikacyjna**, wynikająca z oczekiwań zainteresowanych stron dotyczących wdrożenia rozwiązań lepiej dostosowujących strukturę i wielkość dochodów do potrzeb jednostek samorządu terytorialnego. Powstanie tych luk badawczych było także konsekwencją doświadczeń jednostek samorządu terytorialnego związanych ze spadkiem wydajności źródeł dochodów i ograniczeniem wielkości zasobów finansowych możliwych do redystrybucji w okresie kryzysu.

Podjęcie badań w przedstawionym zakresie podyktowane było także moimi doświadczeniami z udziału w konferencjach krajowych oraz zagranicznych, podczas których w dyskusjach związanych z prezentowanymi tam publikacjami pojawiały się pytania o wpływ struktury i poziomu dochodów w poszczególnych gminach na jakość życia mieszkańców oraz ich poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Przedstawione powyżej zagadnienia stanowiły podstawę do sformułowania problemu badawczego, który można opisać w postaci pytania: czy i jakie są zależności między funkcjonującym mechanizmem korekcyjno-wyrównawczym a polityką podatkową gminy i jej zdolnością podatkową?

Celem głównym badań jest identyfikacja i ocena związków oraz zależności między funkcjonującym mechanizmem korekcyjno-wyrównawczego dochodów budżetów gmin a zdolnością podatkową, strukturą oraz poziomem dochodów podatkowych gmin.

Powyższy cel główny pracy ze względu na swoją złożoność i wieloaspektowość wymagał dekompozycji na cele szczegółowe co w konsekwencji znalazło odzwierciedlenie w kolejnych etapach prac badawczych.

Pierwszym celem szczegółowym było zbadanie i ocena metod pomiaru wskaźników stanowiących podstawę konstruowania mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego dochodów budżetów gmin w kontekście odzwierciedlania przez nie w adekwatny sposób sytuacji społeczno-gospodarczej gmin. Tak zdefiniowany cel częściowy stanowił konsekwencję moich wcześniejszych prac badawczych poświęconych funkcjonowaniu mechanizmów wyrównawczych i wynikał z zaobserwowanych dysfunkcji wspomnianego mechanizmu. Jako publikacje naukowe służące osiągnięciu celu pierwszego należy wskazać publikacje A1-A5 z listy. Jednocześnie przyczyną wskazania tego celu i podjęcia badań było pytanie o zasadność postulatu wykorzystania wskaźników niefinansowych, związanych z jakością życia lub poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego w poszczególnych gminach, jako dodatkowych kryteriów oceny zapotrzebowania na środki finansowe przez gminy. Do publikacji wpisujących się w realizację powyższego celu należy zaliczyć A6, A8, A9 z listy.

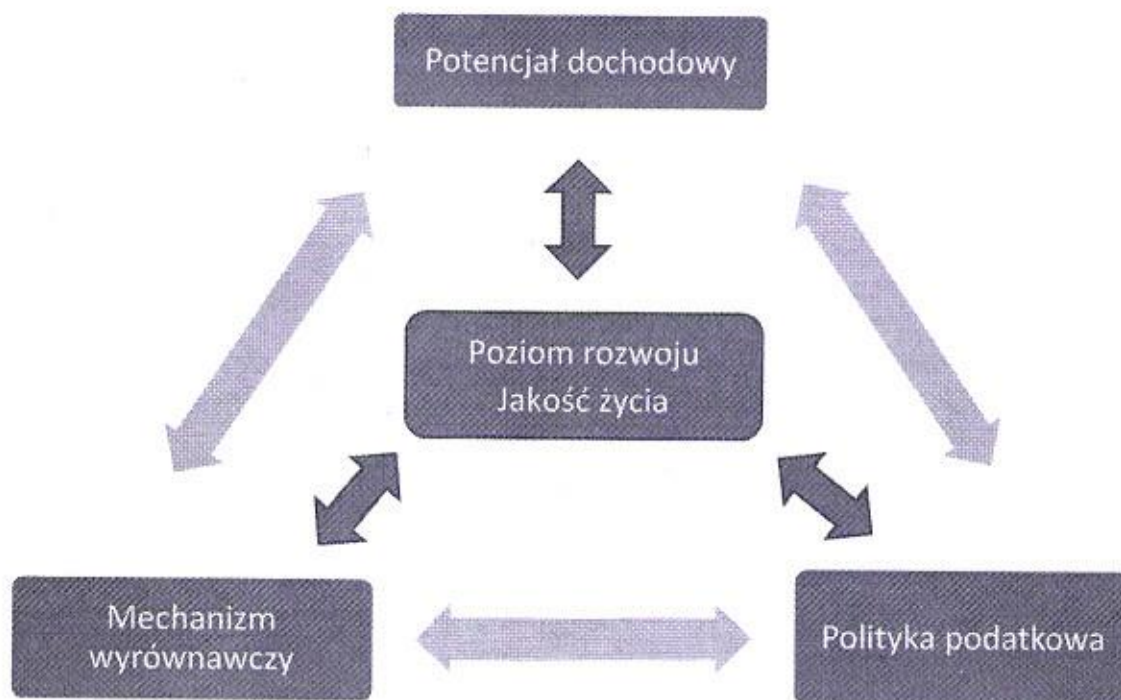
Drugim celem szczegółowym było wykazanie zależności pomiędzy poziomem wprowadzanych przez gminy preferencji podatkowych a poziomem dochodów pozyskiwanych przez nie w formie dochodów korekcyjno-wyrównawczych w ramach mechanizmu subwencyjnego. Cel ten został wyodrębniony jako rozwinięcie problemu poprawy alokacji środków publicznych w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego w kontekście zaobserwowanych w literaturze i praktyce przejawów wykorzystywania „negatywnego” władztwa podatkowego (polegającego na rezygnacji z dochodów na skutek stosowania

preferencji podatkowych) przez gminy korzystające z mechanizmów uzupełniania dochodów w ramach subwencji. Badania wpisujące się w cel drugi zostały opisane w artykułach A16 i A17.

Trzecim celem szczegółowym było **zbadanie możliwości istnienia zależności między potencjałem dochodowym gmin a względną efektywnością ich działalności z wykorzystaniem nieparametrycznej metody oceny efektywności względnej (DEA)**. Poświęcono temu problemowi publikacje numer A18 i A19 z listy.

Ostatnim, czwartym, celem szczegółowym było **wykazanie w jakim stopniu wahania cyklu koniunkturalnego mogą wpływać na zdolność dochodową gmin i w konsekwencji na możliwość dostarczania dóbr i usług publicznych przez poszczególne typy gmin**. Cel ten został wyodrębniony ze względu na możliwość występowania różnic w sytuacji finansowej gmin w różnych fazach cyklu koniunkturalnego co w długim okresie może przekładać się na różnice w możliwościach dostarczania dóbr i usług publicznych przez gminy, a w konsekwencji wpływać na wzrost lub spadek zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin. Jednocześnie ze względu na długi okres badawczy niezbędna była analiza i określenie skali a także możliwych przyczyn zróżnicowania poziomu dochodów budżetów gmin. Badania w tym zakresie realizowane były przez cały okres badawczy – to jest w latach 2012-2018. Należy tu wskazać publikacje z listy numer A7, A10-A15.

Rysunek 1. Graficzna prezentacja problemu badawczego

Źródło: opracowanie własne

Wskazany cel główny oraz cele szczegółowe badań stanowią alternatywne, do spotykanych w teorii i praktyce, spojrzenie na istotę potrzeb wydatkowych gmin. Odejście zarówno od

koncepcji wyrównywania różnic w dochodach gmin z wykorzystaniem subwencji ogólnych i wskaźników opartych głównie na potencjale dochodowym, jak również rezygnacja z próby pomiaru różnic kosztochłonności dostarczania dóbr i usług publicznych przez gminy, spowodowana jest wzięciem pod uwagę celów działalności gmin. Bez wątpienia należy tu wskazać zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej w adekwatny do jej preferencji sposób. Z tego względu podjęte rozważania w dużej mierze starają się uwzględnić związki między systemem dochodów podatkowych, wyrównawczo-korekcyjnych oraz poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia na terenie gmin. Rysunek 1 jest graficzną prezentacją problemu badawczego.

Realizacja badań i prezentacja ich w formie cyklu publikacji wymagała postawienia pytań badawczych wynikających z powyżej wskazanych celów częściowych pracy. Zgodnie z powyższym wyróżniono 12 pytań badawczych:

1. Czy stosowane rozwiązania w zakresie subwencji o charakterze wyrównawczym przekazywanych do budżetów gmin przyczyniają się do niwelowania nierówności w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego gmin? (Cel 1)
2. Czy stosowanie jednolitych kryteriów, przy naliczaniu kwot subwencji o charakterze wyrównawczym dla gmin, w odniesieniu do różnych typów gmin, jest uzasadnione w sytuacji istniejących różnic w poziomie ich rozwoju społeczno-gospodarczego? (Cel 1)
3. Czy wykorzystanie w subwencyjnym mechanizmie korekcyjno-wyrównawczym dochodów budżetów gmin jako podstawowego kryterium wskaźnika PDP jest zasadne w kontekście tworzenia i zachowania zrównoważonej terytorialnie struktury realizowanych przez gminy zadań publicznych? (Cel 1)
4. Jakie warunki powinien spełniać mechanizm korekcyjno-wyrównawczego uzupełniania dochodów budżetów gmin? (Cel 1)
5. Czy wskaźniki budżetowe służące do oceny sytuacji finansowej gmin w postaci proponowanej przez Ministerstwo Finansów są skorelowane z poziomem rozwoju gmin - czyli czy sama ocena sytuacji finansowej gmin powinna być podstawą do konstrukcji alternatywnego mechanizmu uzupełniania dochodów budżetów gmin? (Cel 1)
6. Czy i w jakim stopniu element korekcyjno-wyrównawczy subwencji z budżetu państwa wpływa na wskaźniki służące ocenie sytuacji finansowej gmin? (Cel 1)
7. Jakie są formy i skala wykorzystywania władztwa podatkowego przez gminy uzyskujące dochody uzupełniające w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego? (Cel 2)
8. Czy występuje zróżnicowanie terytorialne oraz związek między stosowanymi preferencjami podatkowymi a skalą uzupełniania dochodów? (Cel 2)
9. Czy istnieje zależność między potencjałem dochodowym gmin a efektywnością względną ich wydatków? (Cel 3)
10. Czy jest możliwy dobór zestawu mierników spośród dostępnych danych w bazach państwowych/publicznych który w sposób wystarczający umożliwiłby precyzyjną ocenę wspomnianej efektywności? (Cel 3)
11. Czy i w jakim stopniu wydajność poszczególnych źródeł dochodów budżetów gmin była wrażliwa na oddziaływanie kryzysu gospodarczego? (Cel 4)
12. Jak wydajność poszczególnych źródeł dochodów przekładała się na zapotrzebowanie na mechanizm uzupełniania dochodów? (Cel 4)

4.3. OMÓWIENIE WYNIKÓW PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

Cel 1. Określenie związku między skalą dochodów gmin w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego a poziomem ich rozwoju społeczno-gospodarczego

Jak zostało to wcześniej wskazane, w krajowej literaturze przedmiotu, w momencie podejmowania przeze mnie badań, trudno jest odnaleźć liczne publikacje analizujące związek między strukturą źródeł dochodów i skalą zasilania finansowego gmin a osiągniętym przez nie poziomem rozwoju (Stanny i Strzelczyk, 2015; Warczak, 2015; Hryniewicz, 2017). Zgłaszane przez gminy zapotrzebowanie na dodatkowe środki finansowe w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego oraz zastrzeżenia co do konstrukcji i zasadności przyjętych rozwiązań w zakresie mechanizmów wyrównywania poziomu skłoniły mnie do refleksji nad spełnianiem przez mechanizm subwencyjny funkcji postulowanych w literaturze [por. A2, s. 251]. Konsekwencją było postawienie pytania o to czy wykorzystanie w mechanizmie korekcyjno-wyrównawczym uzupełniania dochodów budżetów gmin jako podstawowego kryterium wskaźnika PDP jest zasadne w kontekście tworzenia i zachowania zrównoważonej terytorialnie struktury realizowanych przez gminy zadań publicznych (pyt 3) oraz czy funkcjonujące rozwiązania w zakresie uzupełniania dochodów budżetów gmin miały wpływ na zmiany w zróżnicowaniu poziomu rozwoju gmin (pyt.1). Należy podkreślić, iż w literaturze często wskazywany jest związek poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy z jakością życia mieszkańców. Przykładowo R. Brol (Brol, 1998, s. 10) omawiając pojęcie rozwoju lokalnego przyjął założenie, iż „efektem rozwoju lokalnego jest poprawa życia społeczności lokalnej”. Jednocześnie samo pojęcie i zakres rozwoju lokalnego definiowane jest różnorodnie (por. np. Starosta, 1995; Trojanek, 1994; Strahl, 1998; Brol, 1998; Parysek, 2015; Sztando, 2018). Zestawienie wszystkich wspomnianych definicji rozwoju społeczno-gospodarczego gminy z katalogiem zadań własnych gminy, uwidacznia istotną zbieżność tych dwóch obszarów. Można zatem przyjąć, dla celów realizowanych badań, iż o poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie gminy decydować będą w istotnym stopniu efekty realizacji usług publicznych przez daną gminę. Założenie to spowodowało, iż jednym z podstawowych problemów wymagających rozstrzygnięcia przed przystąpieniem do badań był wybór sposobu pomiaru poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego (dla celów pracy).

Analiza literatury przedmiotu doprowadziła do przyjęcia jako metody pomiaru jednego z częściej stosowanych rozwiązań, a mianowicie: wyodrębnienia zestawu zmiennych opisujących poszczególne gminy (tabela 2), stworzenia syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych gmin, a następnie wykorzystania metody taksonomicznego wzorca rozwoju Hellwiga (wykorzystano ten schemat postępowania w publikacjach A1-A5). Należy zauważyć, iż przyjęta metoda nie jest wolna od wad, bowiem istnieje ograniczony zasób zmiennych, umożliwiających opisanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, dostępnych w Banku Danych Lokalnych i innych bazach danych dotyczących ogółu gmin w Polsce. Jednocześnie w badaniach nad poziomem rozwoju gmin do jego oceny dla małych grup lub pojedynczych gmin wykorzystywane może być nawet kilkadziesiąt zmiennych pochodzących z indywidualnych badań pierwotnych

(kwestionariuszowych) w poszczególnych jednostkach połączonych z badaniami dokumentacyjnymi wykonywanymi w celu lepszego poznania specyfiki jednostki.

Tabela 2 Zmienne wykorzystane do budowy syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych gmin

Lp.	Zmienna	Uwagi
1.	odsetek radnych z wykształceniem wyższym	
2.	przyrost naturalny	
3.	saldo migracji w relacji do liczby ludności gminy	
4.	zasoby mieszkaniowe w gminie ogółem w stosunku do liczby ludności gminy	
5.	liczba dodatków mieszkaniowych wypłaconych w gminie w stosunku do liczby ludności	
6.	odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków	wykluczona
7.	odsetek korzystających z instalacji wodociągowej	
8.	odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej	
9.	wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych	
10.	wskaźnik komputeryzacji szkół gimnazjalnych	
11.	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	
12.	wskaźnik ludności na jedną placówkę biblioteczną	
13.	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. Ludności	
14.	dochody własne na mieszkańca	

Źródło: opracowanie własne na podstawie A2

Pierwsza z przeprowadzonych analiz miała charakter pilotażowy i objęła ogół gmin województwa dolnośląskiego bez podziału na typy gmin (z wyłączeniem MNP). Wykorzystując opisaną metodę pomiaru poziomu rozwoju uzyskane wyniki dla gmin po pierwsze zestawiono z wielkością PDP per capita dla poszczególnych gmin mierząc współczynnik korelacji Pearsona dla danych z lat 2004, 2006, 2008, 2010. Uzyskane wyniki (0,500-0,615) wskazywały na brak oczekiwanej silnej pozytywnej korelacji co może implikować konieczność rozważenia modyfikacji/uzupełnienia mechanizmu uzupełniania dochodów o wskaźniki/wagi związane z poziomem rozwoju. Jednocześnie został poddany analizie związek poziomu PDP per capita w relacji do PDP średniego dla kraju (a więc mieszczące się w poszczególnych przedziałach subwencyjnego mechanizmu wyrównawczego) oszacowanym poziomem rozwoju. Wyniki tej analizy wskazały na możliwość wyodrębnienia czterech typów gmin (tab.2 A2 s. 258) w szczególności dwóch typów gmin wymagających częściowego bądź całościowego wsparcia, do których zaliczono około 18 gmin ze 115 które dotychczas otrzymywały środki w ramach mechanizmu wyrównawczego. Jednocześnie należy podkreślić, iż w przeprowadzonym badaniu – mimo relatywnie długiego okresu uwzględnionego w analizie nie odnotowano istotnych różnic w liczbie gmin zakwalifikowanych do poszczególnych typów gmin. Tak więc można zakładać, iż wyniki badań zaprezentowane w pracy A2 wskazują na możliwą konieczność modyfikacji samego elementu systemu wyrównawczego, opartego o subwencje, ukierunkowane na trafniejszą redystrybucję środków bowiem kryterium PDP jako podstawowe nie w pełni zapewnia racjonalizację redystrybucji poziomej środków wśród gmin.

Publikacjami bezpośrednio powiązanymi z omówioną (A2) są publikacje A1 i A5 poddające analizie związek poziomu rozwoju gmin wiejskich województwa dolnośląskiego (A1) oraz województw dolnośląskiego i lubuskiego (A5) ze strukturą ich dochodów. Powstały one ze

względem na dostrzeżenie występowania różnic w wielkościach poszczególnych zmiennych między poszczególnymi typami gmin (miejskimi, miejsko-wiejskimi i wiejskimi) przy określaniu poziomu rozwoju. Z drugiej strony podjęto tu próbę określenia jakie ujęcie dochodów (wg. struktury, per capita, dochody własne – publikacja A1) najlepiej będzie korespondowało z wskaźnikiem poziomu rozwoju. Analiza danych wskazała iż należy tu zwrócić uwagę przede wszystkim na związek wielkości dochodów własnych per capita z poziomem rozwoju. Badanie miało tak jak poprzednie ograniczony zasięg terytorialny co w konsekwencji nie daje podstaw do uogólniania wniosków. Dodatkowo wadą prezentowanych wyników jest brak pogłębionej analizy statystycznej.

W kolejnych publikacjach badania zostały skoncentrowane na jednym typie gmin – gminach wiejskich (publikacje A3 i A4) i objęły wszystkie takie gminy w Polsce (w latach 2009-2011) dla których dostępne były pełne dane z badanego okresu (1570). Podejście to było podyktowane wspomnianymi już wątpliwościami dotyczącymi zasadności porównywania poziomu rozwoju gmin różnych typów. Uwzględnienie całej populacji gmin wiejskich w badaniu daje większą możliwość uogólnienia uzyskanych wyników badań. Wstępnie gminy zostały podzielone na 4 grupy zgodnie z relacją PDP per capita do średniego dla kraju (AA dla gmin o PDP per capita większego niż 150% Gg, N dla gmin między 150 a 92%, CC - między 92 a 75%, DD między 75 a 40%, HH - poniżej 40%). Dane z lat 2009-2011 wskazują, iż około 84% gmin wiejskich korzysta z mechanizmu subwencyjnego wyrównywania dochodów. Przeprowadzone analizy wykazały, iż w przypadku zastosowania omówionej wcześniej metody badawczej współczynniki korelacji wykazują słabą dodatnią zależność między PDP per capita a syntetycznymi wskaźnikami rozwoju (niższą niż w przypadku poprzednich badań – około 0,300). Jednocześnie w publikacji A4 na podstawie uzyskanych wyników uszczegółowiono kryteria proponowanego w A1 podziału gmin ze względu na podział gmin o średnim poziomie rozwoju na dwie podkategorie (B1 i B2). Ilustracją związku między zmiennymi jest rozkład gmin wiejskich w tych dwóch wymiarach (tabela 3).

Tabela 3 PDP *per capita* a poziom rozwoju gmin wiejskich w kolejnych latach według grup klasyfikacyjnych

	2009					2010					2011				
	A	B1	B2	C	Suma	A	B1	B2	C	Suma	A	B1	B2	C	Suma
AA	44	12	4	1	61	47	13	2	1	63	44	13	1	1	59
N	72	54	23	1	150	65	60	22	2	149	74	64	23	2	163
CC	38	88	36	7	169	35	79	29	4	147	34	86	40	8	168
DD	29	320	524	93	966	29	315	516	73	933	32	311	534	83	960
HH	0	20	153	51	224	1	14	204	59	278	0	16	149	55	220
Suma	183	494	740	153	1570	177	481	773	139	1570	184	490	747	149	1570

Gdzie: A- najwyższy poziom rozwoju, B1, B2, średni, C najniższy.

Źródło: A4 tabela 3.

Jako istotne z punktu widzenia wyników badań są następujące zaobserwowane zależności: po pierwsze wśród gmin niespełniających wymogów przyznania wyrównywania znajdują się

rocznie gminy o niskich wskaźnikach rozwoju; po drugie wśród gmin najbiedniejszych ze względu na PDP na mieszkańca można wskazać gminy o ponadprzeciętnym poziomie rozwoju; po trzecie podział gmin ze względu na wskaźnik rozwoju w przeciwieństwie do podziału według PDP per capita wskazuje na znacznie mniejszą liczbę gmin potencjalnie wymagających wsparcia; po czwarte występują gminy odnotowujące wskaźniki rozwoju poniżej przeciętnej, a jednocześnie zaliczane do płatników w ramach mechanizmu wyrównawczego (tzw. janosikowego); obserwowalny jest spadek liczby takich gmin spowodowany zmniejszaniem się w nich PDP per capita przy jednoczesnym utrzymaniu poziomu rozwoju poniżej średniej; stanowić to może potwierdzenie wygłaszanych zarzutów o częściowo negatywnym wpływie mechanizmu wpłat gmin o wysokich PDP per capita na poziom rozwoju (pyt. 1 oraz 3).

W publikacji A3 stanowiącej rozwinięcie rozważań z publikacji A4 omówiono zróżnicowanie regionalne wyników uzyskanych w badaniach opisanych w publikacji A4. Istotnym jest tu także wskazanie jakie konsekwencje dla równowagi budżetowej gmin w poszczególnych regionach miałyby modyfikacja kryteriów redystrybucji (A3 tabela 2.) i powiązanie tego z poszczególnymi kategoriami gmin. W konsekwencji wprowadzenia proponowanych modyfikacji istnieje poważne zagrożenie pojawieniem się dużego odsetka gmin wykazujących deficyt salda bieżącego budżetu (niezależnie od jego skali). Dla lepszego zobrazowania znaczenia subwencyjnego mechanizmu wyrównawczego dla budżetów gmin wyłączone z kalkulacji salda bieżącego budżetu kwoty wyrównawczo-uzupełniające w ramach mechanizmu subwencyjnego. W efekcie widoczne jest uzależnienie większości gmin od mechanizmu wyrównawczo-uzupełniającego a zarówno o wysokim jak i niskim wyliczonym w badaniach poziomie rozwoju. Należy jednocześnie zauważyć, iż sama sytuacja występowania deficytu nie może być podstawą do oceny zapotrzebowania na środki uzupełniające dochody gmin.

Podsumowując tę część badań z lat 2012-2013 należy wskazać uzasadnione wydają się wątpliwości co do zasadności stosowania jednolitych kryteriów wyrównywania dla różnych typów gmin (pyt.2) bowiem w literaturze przedmiotu jak również w przeprowadzonych badaniach widoczny jest brak uniwersalnego zestawu zmiennych opisujących specyfikę obszarów poszczególnych typów gmin. Jednocześnie należy podkreślić, iż niezależnie od tworzonych przez GUS i inne podmioty publiczne, powstają w wyniku prac badawczych bazy danych zawierające zestawy zmiennych mogących w pełniejszy sposób odzwierciedlać poziom rozwoju, standard świadczenia usług publicznych czy też jakość życia mieszkańców. Bazy te są jednak zazwyczaj ograniczone terytorialnie i czasowo. Wydaje się zatem, iż w przypadku postulowanego przeze mnie, na podstawie wyników badań, włączenia do mechanizmu wyrównawczego elementu oceny zapotrzebowania na środki związanego ze wspomnianymi aspektami niwelowania różnic rozwojowych wśród gmin (pyt. 4), istnieje zapotrzebowanie na aktualizację zakresu danych pozyskiwanych przez GUS służących do oceny poziomu rozwoju gmin. Jest to jednocześnie jedna z podstawowych barier wprowadzenia, postulowanej na podstawie badań, racjonalizacji systemu uzupełniania dochodów. Jako inne ograniczenie można wskazać brak możliwości określenia (powszechnie akceptowalnego) minimalnego standardu świadczonych usług publicznych przez gminy (por. np. Olejniczak, 2006).

Kolejnym etapem badań był cykl trzech publikacji (A6, A8, A9) poświęconych możliwości wykorzystania wskaźników budżetowych, zaproponowanych przez Ministerstwo Finansów, jako alternatywy dla wskaźnika PDP per capita, ze względu na ich większą „pojemność informacyjną” (m.in. uwzględnienie tej części dochodów która była pomijana przy wskaźniku PDP). Tak więc badania miały prowadzić do odpowiedzi na pytanie o to czy wskaźniki budżetowe służące do oceny sytuacji finansowej gmin w postaci stosowanej w praktyce są skorelowane z poziomem rozwoju gmin (pyt. 5). Przeprowadzona w artykule A6 analiza dla 1570 gmin wiejskich w latach 2009-2011 (wykorzystano dane z poprzednich badań) wskazała na relatywnie silną dodatnią korelację wskaźnika Wb2 (relacja dochodów własnych do dochodów ogółem, od 0,66 do 0,72) z wyliczonym poziomem rozwoju (dwa lata później, w 2015 roku Stanny i Strzelczyk uzyskali podobne wyniki badań (Stanny i Strzelczyk, 2015)) oraz relatywnie silną negatywną korelację ze wskaźnikiem W111 (transfery bieżące na mieszkańca od -0,41 do -0,67). Wyniki badań świadczą o istnieniu związku między strukturą dochodów a poziomem rozwoju, a analiza rozkładu terytorialnego wskazuje na silne zróżnicowanie. Dostrzec można także, iż w przypadku części województw Polski zachodniej i południowej problematycznym może być uwzględnienie jedynie mierników sytuacji finansowej bowiem w ich przypadku ich dobra sytuacja dochodowa nie przekłada się na wyższy poziom rozwoju.

Problemem, który został równocześnie dostrzeżony, a który mógł mieć wpływ na zaobserwowane relacje, było uwzględnienie w budowie wskaźników budżetowych elementów wyrównawczych mechanizmu subwencyjnego. W artykule A8 omówiłem powyższy problem oraz dokonałem analizy rozbieżności między wskaźnikami MF a skorygowanymi wskaźnikami. Wyniki badań wyraźnie wskazały na konieczność wyłączenia z konstrukcji wskaźników tej części dochodów budżetów gmin, które mają charakter wyrównawczy/uzupełniający (poza subwencją oświatową) w przypadku wykorzystania wspomnianych wskaźników przy szacowaniu zapotrzebowania na uzupełnianie środków (pyt. 6).

W konsekwencji w artykule A9 przeprowadziłem analizę relacji między skorygowanymi wskaźnikami budżetowymi a poziomem rozwoju gmin. Koncentracja na województwie dolnośląskim podyktowana zaobserwowanym wcześniej w przypadku gmin wiejskich występowaniem gmin o wysokim potencjale dochodowym i relatywnie niskim poziomie rozwoju (A6). Badanie objęło gminy miejsko-wiejskie województwa. Wyniki badań potwierdziły istnienie związku opisanego wcześniej w artykule A6, jak również wykazały, iż część gmin mimo dobrych skorygowanych wskaźników finansowych charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju. Konkludując wydaje się, iż sama ocena sytuacji finansowej gmin nie powinna być podstawą do konstrukcji alternatywnego mechanizmu uzupełniania dochodów (pyt. 5) a także, iż wykorzystanie zmodyfikowanych wskaźników do oceny sytuacji finansowej gmin nie znajduje uzasadnienia z punktu widzenia redystrybucji poziomu.

Cel 2 Wykazanie zależności pomiędzy poziomem wprowadzanych przez gminy preferencji podatkowych a poziomem dochodów pozyskiwanych przez nie w formie dochodów korekcyjno-wyrównawczych w ramach mechanizmu subwencyjnego

Drugim celem szczegółowym była identyfikacja związku podejmowanych decyzji związanych z wykorzystaniem preferencji podatkowych przez gminy ze skalą uzyskiwanych jednocześnie wpływów w ramach mechanizmu subwencyjnego uzupełniania dochodów. W procesie racjonalizacji systemu dochodów budżetów gmin ważnym założeniem wydaje się wykrywanie luk w spójności systemu. W literaturze przedmiotu trudno jest odnaleźć opracowania podejmujące problem niespójności systemu subwencyjnego uzupełniania dochodów budżetów gmin z wykorzystaniem przez gminy władztwa podatkowego. Dostrzeżona w trakcie analizy danych logiczna nieracjonalność takiej sytuacji w której gmina decyduje się zrezygnować z części dochodów własnych na skutek wykorzystania „negatywnego” władztwa daninowego (podatkowego) a jednocześnie uzyskuje środki w ramach mechanizmu wyrównawczego była przyczynkiem do kolejnego etapu badań. Pomijam w tym momencie kwestie związane z wykorzystaniem takiego mechanizmu jako dodatkowego wsparcia gmin w których lokalna społeczność uzyskuje stosunkowo niskie dochody – a więc wykorzystanie takiej sytuacji jako dodatkowego narzędzia polityki socjalnej. Przeprowadzone badania polegały po pierwsze na ustaleniu relacji między skalą preferencji podatkowych (mierzoną metodą utraconych wpływów) a potencjalnymi dochodami podatkowymi stanowiącymi podstawę kalkulacji wskaźnika PDP (także w ujęciu regionalnym). Po drugie ustaleniu relacji poszczególnych preferencji podatkowych do wartości subwencji o charakterze wyrównawczym uzyskiwanej przez budżety badanych gmin. Po trzecie określenia stopnia zastąpienia transferem subwencyjnym utraconych dochodów podatkowych jak również korelacji między wskaźnikami podstawowych dochodów podatkowych a wielkością ulg podatkowych zastosowanych przez gminy w badanych latach. Określono także możliwe skutki dla zmian w gminnych wskaźnikach PDP w przypadku modyfikacji ich kalkulacji (wykorzystaniu np. faktycznie zrealizowanych dochodów).

Analiza danych z lat 2012-2017 dla gmin wiejskich (publikacja A17) oraz miejsko-wiejskich (publikacja A16) wskazała na zróżnicowaną (względną) skalę wykorzystywania przez gminy wiejskie władztwa podatkowego (pyt. 7). Przykładowo (A16, s. 813) w latach 2015 i 2017 zdecydowana większość gmin wiejskich stosując ulgi nie traciła więcej niż 40% swoich potencjalnych dochodów liczonych do PDP, przy czym widoczne jest, iż w przypadku gmin wiejskich o wysokim potencjale dochodowym w zasadzie nie występują takie które traciłyby na skutek obniżek więcej niż 50% swoich dochodów. Wśród gmin wiejskich silnie obciążonych utratą dochodów (z grup powyżej 60% utraty środków) brak jest gmin o wskaźniku G większym niż 92%. Należy nadmienić, iż spowodowane jest to słabą bazą podatkową PIT i CIT, co przekłada się na większe znaczenie preferencji z podatków lokalnych.

Natomiast w przypadku gmin miejsko-wiejskich sytuacja wygląda inaczej. Zdecydowana większość gmin tego typu stosując ulgi nie traci więcej niż 30% swoich potencjalnych dochodów przy czym widoczne jest, iż w przypadku gmin o niższym potencjale dochodowym występuje niższa skłonność do korzystania z preferencji podatkowych - ponad 80% tych gmin nie traci więcej niż 20% swoich potencjalnych PDP, podczas gdy dla ogółu badanych gmin odsetek ten jest o 4-6 punktów procentowych niższy (A17 tab. 1). Przeprowadzona analiza jednoznacznie wskazała na fakt, iż gminy wiejskie o słabszym potencjale dochodowym uzyskiwały wyższe wskaźniki pokrycia utraconych dochodów subwencją (A 16 s. 815) jak również na negatywną korelację (Pearson - 0,6) między wydajnością bazy podatkowej a

stopniem pokrycia subwencją utraconych dochodów z tytułu stosowanych preferencji (pyt. 8). W przypadku gmin miejsko-wiejskich współczynniki korelacji wynosiły około -0,3 do -0,4 a Spearman'a około -0,8 (A17, tab. 5, s.262). Oznaczać to może, iż wraz ze spadkiem wydajności bazy podatkowej (mierzonej PDP per capita) samorządy mogą być skłonne do stosowania większych preferencji podatkowych, bowiem mechanizm subwencyjnego uzupełniania dochodów zapewni im co najmniej refinansowanie utraconych dochodów. Istotne jest, iż zdecydowana większość gmin rezygnuje z 10 do 40 % swoich potencjalnych dochodów z podatków lokalnych (por. tab A16 tab.4 s. 813; A17 tab.1 s.259) stosując przede wszystkim obniżki górnych stawek podatkowych w podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych. Natomiast z punktu widzenia racjonalności podziału środków i redystrybucji poziomej jest to zjawisko co najmniej skłaniające do zastanowienia, przede wszystkim ze względu na powody takich decyzji. Rozkład regionalny stosowanych preferencji zaprezentowany na wizualizacjach (A17 s. 260-261), łączący obie kategorie gmin, skłania rozważenia kontynuacji analiz dotyczących konkurencji podatkowej i naśladownictwa podatkowego w gminach (np. wcześniej podejmowane w Swianiewicz i Łukomska, 2016), bowiem podobieństwo znaczenia preferencji podatkowych w przypadku obu rodzajów gmin w układzie regionalnym jest znaczące (pyt. 9).

Cel 3. Zbadanie możliwości istnienia zależności między potencjałem dochodowym gmin a względną efektywnością ich działalności

Trzecim celem szczegółowym było zbadanie możliwości istnienia zależności między potencjałem dochodowym gmin a względną efektywnością ich wydatków z wykorzystaniem nieparametrycznej metody oceny efektywności (DEA). Pojęcie efektywności działania jednostek samorządu terytorialnego w krajowej literaturze przedmiotu nie jest definiowane jednoznacznie. Efektywność ta rozpatrywana jest zazwyczaj w obszarze organizacyjnym lub finansowym (szerzej: Skica, 2012, s. 308–309). Z punktu widzenia celów i zakresu badań efektywność jednostki samorządu terytorialnego rozpatrywana była w aspekcie relacji między poziomem wydatków budżetowych gmin a rezultatami ich działalności, co zbieżne jest z szeroką definicją efektywności finansowej zaproponowaną przez B. Guziejewską (Guziejewska, 2008, s. 72).

Podstawowym celem analiz było określenie stopnia zależności między potencjałem dochodowym gmin a efektywnością (względną) ich działalności. W przypadku podjętej oceny efektywności gmin niezbędnym jest porównanie wielu efektów ich działalności, co powodować będzie konieczność wykorzystania metod uwzględniających możliwość agregacji kryteriów. W literaturze przedmiotu do wielowymiarowego pomiaru efektywności podmiotów wykorzystywane są zarówno metody parametryczne (np. OLS – Ordinary Least Squares, SFA – Stochastic Frontier Analysis czy TFA – Thick Frontier Approach), jak i nieparametryczne (np. DEA – Data Envelopment Analysis; FDH – Free Disposal Hull) (Balaguer-Coll, Prior i Tortosa-Ausina, 2007; Ziębicki, 2014, s. 87; da Cruz i Marques, 2014). Wybór metody DEA spowodowany był faktem, iż w tej metodzie nieparametrycznej możliwe jest uwzględnienie wielu niefinansowych mierników bądź wskaźników opisujących efekty działania gmin istotnych z punktu widzenia mieszkańców lub władz gminy. Wskazuje się także, iż metody

nieparametryczne mają tę przewagę nad parametrycznymi, że nie wymagają zdefiniowania *a priori* określonej formy zależności funkcyjnej pomiędzy nakładami a wynikami osiąganymi przez JST. Z kolei przewaga DEA nad alternatywną metodą nieparametryczną FDH polega na tym, iż FDH porównuje efektywność konkretnych jednostek, a DEA pozwala na znalezienie teoretycznej granicy możliwości produkcyjnych (Karbownik i Kula, 2009, s. 12; Benito, Bastida i Garcia, 2010).

W ramach badań przeprowadzona została analiza efektywności względnej działania gmin miejsko-wiejskich (A19) i wiejskich (A18) w latach 2009 - 2016 metodą DEA CCR-O (odrębnie ze względu na wymóg homogeniczności badanych podmiotów), a następnie zbadana została korelacja między uzyskanymi wskaźnikami efektywności względnej w poszczególnych gminach a poziomem ich dochodów (własnych oraz ogółem) per capita. Zmienne wykorzystane w badaniu efektywności względnej metodą DEA CCR-O pochodziły z Banku Danych Lokalnych GUS oraz z Systemu Analiz Samorządowych i miały odzwierciedlać główne obszary aktywności gmin. Wyboru zmiennych (nakładów i efektów) dokonano metodą ekspercką z uwzględnieniem dotychczasowych badań innych autorów oraz dostępności danych (np. brak danych o drogach gminnych) mając na uwadze, iż wybrane zmienne mają opisywać główne obszary aktywności gmin w zakresie dostarczania usług publicznych (tabela 4) co wiązać można w dużym stopniu z oceną jakości życia mieszkańców w danej gminie (ograniczenia omówiono w A19).

Tabela 4. Zmienne wykorzystane w badaniu

Obszar	Symbol	Kategoria
Oświata i wychowanie	O1	Dzieci w wieku 3-5 lat na 1 miejsce w przedszkolu (odwrotność)
	O2	Współczynnik skolaryzacji brutto (szkoły podstawowe)
	O3	Odsetek nauczycieli dyplomowanych
Ochrona zdrowia	O4	Przychodnie na 10 tys. ludności (odwrotność)
	O5	Relacja urodzeń do zgonów na terenie gminy
Gospodarka mieszkaniowa	O6	Liczba osób na izbę (odwrotność)
Pomoc społeczna	O7	Odsetek mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (odwrotność)
	O8	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz Administracja	O9	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej
	O10	Udział terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem
	O11	Wskaźnik bezrobocia na terenie gminy (odwrotność)
	O12	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	O13	Księgozbiór bibliotek na 1 mieszkańca

Źródło: A18 tab. 1 s. 412

Przeprowadzone analizy wskazały na zróżnicowanie regionalne poziomu efektywności (względnej) obliczonej dla poszczególnych samorządów przy czym zdecydowanie widoczne jest zwiększanie się mediany wskaźników efektywności i spadek odsetka gmin zaliczanych do nieefektywnych (A18 tab 2 i 3, A19 tab 4 i 5). Co interesujące wyniki badań wskazują na istnienie zależności między potencjałem dochodowym gmin a efektywnością (względną) ich działalności. Zależność ta ma charakter umiarkowanej ujemnej korelacji między efektywnością względną uzyskiwaną przez badane gminy (w modelu opisywane jako DMU) a ich dochodami

per capita. We wszystkich badanych okresach wartość korelacji między uzyskanymi wskaźnikami efektywności a dochodami własnymi per capita badanych DMU oscylowała w granicach -0,23 do -0,36 natomiast silniejsza była korelacja między efektywnościami względnymi DMU a ich dochodami ogółem per capita (a więc z uwzględnieniem transferów). Jej wartość oscylowała w granicach - 0,35 do - 0,6. Pierwsza z relacji może wskazywać na to, iż gminy o niższych dochodach własnych są w stanie „lepiej” czy też efektywniej gospodarować środkami lecz takie uogólnienie byłoby zbyt dużym uproszczeniem a nawet błędem (sama korelacja nie oznacza istnienia wpływu). Jednocześnie należy podkreślić, iż wykorzystanie modelu DEA CCR-O napotkało na istotne ograniczenia wynikające z ograniczonej dostępności danych o działalności gmin, co przekłada się na zdecydowanie zbyt skąpy zestaw mierników efektów możliwych do uwzględnienia w modelu. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, iż wykorzystanie metody nieparametrycznej do określenia efektywności działania gmin a w konsekwencji do ustalenia adekwatności wielkości gromadzonych dochodów w stosunku do efektów działalności mogłoby stanowić dodatkowe (choć nie jedyne) kryterium w mechanizmie partycypacji gmin w dochodach publicznych (pyt. 9). Podstawowym problemem wydaje się jednak zarówno odpowiednich baz danych jak i brak określenia referencyjnego standardu usług, co wpływa z kolei na decyzje o alokacji środków publicznych przez gminy (pyt. 10).

Cel 4. Wykazanie w jakim stopniu wahania cyklu koniunkturalnego mogą wpływać na zdolność dochodową gmin i w konsekwencji na możliwość dostarczania dóbr i usług publicznych przez poszczególne typy gmin.

Czwartym ze szczegółowych celów badawczych było wskazanie obszarów niestabilności systemu zasilania finansowego gmin w długim okresie w kontekście zróżnicowania wydajności wybranych źródeł dochodów w poszczególnych typach gmin w warunkach zmian faz cyklu koniunkturalnego. Badania te prowadzone były równolegle do wszystkich wcześniej wymienionych, jako że stanowiły niezbędne uzupełnienie problematyki podejmowanej w ramach celów 1-3. W literaturze dosyć często prezentowane są wyniki badań dotyczące struktury i zmian w systemie dochodów dlatego też uważam, iż realizacja tego celu miała głównie charakter poznawczy i porządkujący. Podejmowane analizy miały przynieść odpowiedź na pytania o znaczenie poszczególnych źródeł dochodów w badanym okresie, o wrażliwość poszczególnych źródeł dochodów na oddziaływanie kryzysu gospodarczego (pyt. 11) oraz o związek wydajności źródeł dochodów z poziomem zapotrzebowania na mechanizm uzupełniania ich dochodów (pyt. 12). Wyniki badań wskazały, iż system dochodów własnych gmin wszystkich typów podatny jest na zmiany koniunktury gospodarczej (A10 - A14, pyt. 11), w szczególności w obszarze podatków dochodowych w przypadku gmin miejskich (A10 - A12, pyt. 11). Jednocześnie widoczne są istotne różnice w znaczeniu poszczególnych dochodów własnych w różnych typach gmin, oraz w ramach poszczególnych grup gmin (np. gminy miejskie turystyczne por. A12). Wyniki badań wskazują, iż problematycznym może być także związanie formuły mechanizmu wyrównawczego z określonym typem gminy (miejska, miejsko-wiejska, wiejska) bowiem w każdej grupie gmin występować mogą duże rozbieżności potencjałe dochodowym między gminami (pyt. 12). Dodatkowo przeprowadzona analiza

znaczenia przejmowanych wpływów z podatku od czynności cywilno-prawnych, podatku od spadków i darowizn oraz karty podatkowej (A 15) wykazała, iż także w przypadku tych mało wydajnych źródeł dochodów (marginalne i malejące od 2010 roku znaczenie dla budżetów gmin) istnieje zróżnicowanie terytorialne obejmujące dwa wymiary. Po pierwsze regionalny – regiony silniejsze ekonomicznie charakteryzują się większymi wpływami per capita z tych podatków, po drugie „aglomeracyjny” – gminy „obwarzankowe” charakteryzują się wyższą wydajnością tych źródeł od gmin peryferyjnych (pyt. 12). Jak zatem można dostrzec możliwe jest wskazanie, oprócz modyfikacji wynikających z postulowanej racjonalizacji systemu dochodów budżetów gmin względem jakości usług publicznych i poziomu rozwoju, także konieczności uwzględnienia innych zmiennych oddziałujących na poziom dochodów (por. np. Olejniczak, 2015).

4.4. PODSUMOWANIE I WSKAZANIE EFEKTU NAUKOWEGO

Przedłożony przez mnie cykl publikacji „**Funkcjonowanie mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego dochodów budżetów gmin a potencjał podatkowy gmin**” wnosi moim zdaniem wkład w rozwój dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse w obszarze relacji fiskalnych państwo – samorząd terytorialny głównie w kontekście racjonalizacji repartycji środków publicznych związanej z poziomem rozwoju gmin i jakością życia mieszkańców tych gmin. Dzięki analizie powiązanych ze sobą obszarów tematycznych oraz wykorzystaniu zróżnicowanych metod badawczych podkreślony i rozwinięty został nowy obszar badań oraz wiedzy. Dzięki publikacji wyników badań w literaturze krajowej oraz zagranicznej (indeksowanej głównie w Web of Science) wyniki badań mogą stać się przyczynkiem do szerszej dyskusji na temat alternatywnej koncepcji podziału źródeł dochodów między państwo a samorząd terytorialny, nie koncentrującej się na dwóch skrajnych podejściach – dochodowym i wydatkowym. Wartym zauważenia jest fakt, iż przedstawiony cykl publikacji stanowiąc uzupełnienie dotychczasowych badań empirycznych jednocześnie wskazuje na potrzebę i określa możliwe do podjęcia kierunki przyszłych badań. Jako istotny wkład moich badań do teorii finansów mogą być uznane:

- A. Krytyczna ocena i przewartościowanie poglądów na temat polityki podatkowej gmin w kontekście zasilania finansowego gmin w formie subwencji wyrównawczej.
- B. Wykazanie, iż niezbędne jest różnicowanie zasad i kryteriów subwencjonowania gmin różnych typów.
- C. Dokonanie periodyzacji i identyfikacja związków między mechanizmem subwencjonowania a polityką podatkową gmin.
- D. Zweryfikowanie metody liczenia faktycznego potencjału podatkowego gminy.
- E. Wskazanie zależności między lokalną konkurencją podatkową (naśladownictwem podatkowym) a mechanizmem korekcyjno-wyrównawczym subwencji ogólnej dla gmin.
- F. Wskazanie i zapoczątkowanie badań nad możliwościami stosowania alternatywnych lub dodatkowych kryteriów pozwalających na określenie zapotrzebowania gmin na dochody wyrównawcze w ramach mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego.

5. Omówienie osiągnięć naukowo-badawczych i organizacyjnych po uzyskaniu stopnia doktora

5.1. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH NURTÓW BADAWCZYCH

5.1.1. Budżet partycypacyjny i partycypacja obywateli w podejmowaniu decyzji przez jednostki samorządu terytorialnego

Problem partycypacji obywateli w aktywnościach jednostek samorządu terytorialnego stanowi w moich pracach badawczych bardzo istotny wątek. Od 2007 roku wspólnie z dr Dorotą Bednarską-Olejniczak prowadzimy interdyscyplinarne badania poświęcone problemom uczestnictwa obywateli w działaniach gmin oraz w kształtowaniu kierunków wydatków w gminach. Jak można zauważyć podjęcie problemu partycypacji obywateli miało miejsce na długo przed wprowadzeniem w Polsce pierwszego budżetu partycypacyjnego. Część z tych badań, poświęcona problemowi partycypacji pokolenia Y, realizowana jest cyklicznie od 2008 roku. W ramach tych badań opublikowaliśmy 9 publikacji (m.in. w czasopiśmie: 1 z listy A IF=2,075, 4 w materiałach konferencyjnych lub monografiach indeksowanych w CPCI WoS, 2 z listy B, 1 rozdział w monografii w języku angielskim). Większość z publikacji wydana została w ramach open access w języku angielskim. Mój udział w tych publikacjach wahał się od 30 do 40% i był głównie merytorycznie związany z finansowymi aspektami partycypacji (budżetu partycypacyjnego). Jest to zatem także obszar związany z racjonalizacją przepływów finansowych (tu wydatków) w gminach oraz z poprawą stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców (poprawą jakości życia). Należy tu podkreślić, iż ze względu na nasze wcześniejsze publikacje indeksowane w CPCI WoS, zostaliśmy imiennie zaproszeni (jako zespół badawczy z Polski) w 2018 roku do udziału w monografii „Hope for democracy. 30 Years of Participatory Budgeting Worldwide” która powstawała pod egidą Banku Światowego i jest kontynuacją jednej z istotniejszych publikacji poświęconych problemom rozwoju budżetu partycypacyjnego na świecie.

Do publikacji w tym obszarze badawczym mogę zaliczyć:

1. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2008. Civil Society–The Issue of Youth Participation in the Activity of Territorial Governments Based on the Example of Students of Economy Schools from Wrocław. W: *Agrarian Perspectives XVII. Challenges For The 21st Century*. Agrarian Perspectives XVII. Challenges For The 21st Century. Prague: Ceska Zemedelska Universita, s. 435–445.
2. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2014. Obywatele jako świadomi uczestnicy procesów decyzyjnych w gminach. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu*, (5 (43)), s. 15–25.
3. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2015. Budżet obywatelski i uczestnictwo młodych obywateli w działalności gmin na przykładzie studentów uczelni ekonomicznych Wrocławia. W: *Mezinarodni vedecka konference Hradecké ekonomické dny 2015 Sborník příspěvků*. Hradec Kralove: Gaudeamus Wyd. Universita Hradec Kralove, s. 62–74.
4. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2016. Participatory budget of Wrocław as an element of smart city 3.0 concept. *19th International Colloquium on Regional Sciences*,

- Brno: Masaryk University, s. 760–766.
5. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2017. Participatory budgeting in Poland - finance and marketing selected issues. W: P. Jedlicka, P. Maresova i I. Soukal, red., *Hradec Economic Days*, Hradec Economic Days. s. 55–67.
 6. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2018a. Changes in the Attitudes of Y Generation Members towards Participation in the Activities Municipalities in the Years 2008-2017. W: *Hradec Economic Days Double-blind peer-reviewed proceedings part. I of the international scientific conference Hradec Economic Days 2018*. Hradec Kralove: University of Hradec Kralove, s. 62–72.
 7. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2018b. Participatory Budgeting in Poland in 2013-2018 – Six Years of Experiences and Directions of Changes. W: N. Dias, red., *Hope for democracy. 30 years of participatory budgeting worldwide*. Epopeia Records; Oficyna coordination; Nelson Dias, s. 337–354.
 8. Bednarska-Olejniczak, D. i Olejniczak, J., 2018c. Problem partycypacji obywateli w kształtowaniu działań gminy. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 19(9/1), s. 129–144.
 9. Bednarska-Olejniczak, D., Olejniczak, J. i Svobodová, L., 2019. Towards a Smart and Sustainable City with the Involvement of Public Participation—The Case of Wrocław. *Sustainability*, 11(2), 332, s. 1-32.

W ramach podejmowanej tematyki nie ograniczam się jedynie do problematyki budżetów partycypacyjnych w miastach lecz również podejmuję zagadnienia związane z partycypacją mieszkańców na poziomie sołectw. W marcu 2019 zespół badawczy w pracach którego uczestniczę uzyskał akceptację prezentacji artykułu w języku angielskim na konferencji zagranicznej (po dwóch pozytywnych recenzjach) poświęconego problematyce funduszy sołeckich jako narzędzia new good governance („Co-production of public services on rural areas – the Polish way?”), oraz złożył do recenzji drugi artykuł poświęcony tej tematyce (także anglojęzyczny przygotowany na międzynarodową konferencję krajową). Oba artykuły przewidywane są do indeksacji w bazie CPCI WoS (po uwzględnieniu uwag dyskutantów i powtórnej recenzji).

Powyższy obszar stanowi dla mnie także istotny przyszły kierunek badań bowiem nawiązana została w ostatnich latach współpraca z naukowcami z Hradec Kralove University (Czechy), która zaowocowała opublikowaniem wspomnianego artykułu w czasopiśmie z listy A, a rozpoczęte zostały też prace nad przygotowaniem analizy porównawczej (Polska-Czechy-Słowacja) oraz zaleceń co do realizacji wdrażania budżetu partycypacyjnego w Czechach i na Słowacji w oparciu o wypracowane w Polsce wzorce.

Jednocześnie w kwietniu 2019 roku zespół badawczy pod moim kierownictwem uzyskał w drodze postępowania konkursowego finansowanie ze środków Regionalnej Inicjatywy Doskonałości na badania dotyczące partycypacji mieszkańców w działaniach gmin.

5.1.2. Problemy finansów jednostek samorządu terytorialnego

W kilkunastu artykułach naukowych skupiłem się na pozostałych kwestiach związanych z problemami finansów jednostek samorządu terytorialnego. Były to między innymi kwestie związane z wydajnością mechanizmu subwencji oświatowej, planowaniem i wykonaniem

dochodów budżetów gmin, problematyką sytuacji finansowej powiatów i województw, kwestiami zmian w konstrukcji subwencji ogólnej.

5.1.3. Wykorzystanie budżetu zadaniowego przez administrację rządową

Na bazie doświadczeń z uczestnictwa w projekcie: Szkolenie dla pracowników Urzędów Wojewódzkich oraz dysponentów II i III stopnia, dla których dysponentem głównym jest wojewoda: „Przygotowanie administracji rządowej do sporządzenia zadaniowego planu wydatków na rok 2008” opublikowałem także trzy artykuły omawiające tematykę budżetu zadaniowego w administracji rządowej.

5.1.4 Pozostałe

W badaniach naukowych podejmowałem także tematy wykorzystania przez gminy narzędzi komunikacji z otoczeniem, współpracy z organizacjami pozarządowymi czy też problemy bankowości (np. na obszarach wiejskich).

Tabela 5. Zestawienie publikacji

Wyszczególnienie	Łącznie	Przed uzyskaniem stopnia doktora				Po uzyskaniu stopnia doktora			
		samodzielne		współautorskie		Samodzielne		Współautorskie	
		j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.
Rozdziały w monografiach	13	7				5			1
Artykuły z listy A	1								1
Artykuły z listy B	20	3		2		11	2	2	
Recenzowane artykuły w monografiach i materiałach pokonferencyjnych indeksowane w Web of Science	29						14	2	13
Pozostałe artykuły i recenzowane materiały konferencyjne	6						2	1	3
Rozdziały w podręcznikach	2(3)					2(3)			
Ekspertyzy i opracowania	1					1			
Suma	72(73)	10		2		19(20)	18	5	18
Suma	72(73)	12				60(61)			

W zestawieniu nie uwzględniono dwóch artykułów złożonych na konferencje mające się odbyć w II kwartale 2019 roku oraz monografii współautorskiej złożonej do druku.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6. Zestawienie podstawowych wskaźników bibliometrycznych dla publikacji z okresu po uzyskaniu stopnia doktora, zgodnie z punktacją właściwą dla poszczególnych lat

Sumaryczny Impact Factor	2,075
Liczba cytowań w bazie WoS	24(25)
Indeks Hirscha z bazy WoS	3(4)
Liczba publikacji indeksowanych w bazie Web of Science:	30
Łączna liczba publikacji:	61
Liczba punktów:	556
Suma udziałów w publikacjach:	48,55
Liczba punktów po uwzględnieniu udziałów w publikacjach	428,25
Liczba cytowań w bazie Scholar	90(83)
Indeks Hirscha z bazy Scholar	5

Dla publikacji z roku 2019 przyjęto punktację z roku 2018, w nawiasach podano wskaźnik uwzględniający zgłoszone w bazie błędnie przypisane cytowania, nie wliczano kolejnych wydań tej samej publikacji.

Źródło: Opracowanie własne

5.2. UDZIAŁ W KONFERENCJACH

W ramach swojej działalności naukowej uczestniczyłem w ponad 40 konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych. Wśród konferencji krajowych za najistotniejsze, obok udziału w Zjazdach Katedr Finansowych, uważam cykliczne aktywne uczestnictwo w jednej z najważniejszych polskich konferencji naukowych poświęconych problematyce finansów samorządowych organizowanych przez Prof. L. Patrzała, gdzie miałem również kilkakrotnie możliwość współuczestniczenia w organizacji. Miałem też przyjemność prezentować swój referat podczas sesji plenarnej Podlaskiego Forum Finansów Publicznych w 2018 roku. Do istotnych cyklicznych konferencji zagranicznych zaliczam Hradec Economics Days w której uczestniczę corocznie nieprzerwanie od 2007 roku, a od 2017 roku przewodniczę panelowi dyskusyjnemu. Natomiast w 2019 roku zostałem zaproszony do uczestnictwa w Komitecie naukowym tej konferencji. Jest to jedna z największych konferencji integrujących badaczy z Czech, Słowacji oraz Polski w regionie, o uznanej reputacji, a wybrana część publikacji pokonferencyjnych jest indeksowana w bazach WoS. Drugą z cyklicznych zagranicznych konferencji, zaliczaną do największych i najważniejszych poświęconych problematyce regionalnej na terenie Czech oraz Słowacji, jest konferencja organizowana przez Uniwersytet Masaryka – International Colloquium on Regional Science, w której corocznie uczestniczę od 2012 roku, a od 2017 roku także przewodniczę panelom dyskusyjnym. Należy podkreślić, iż brałem udział w konferencjach, prezentując wyniki badań, także w innych zagranicznych ośrodkach akademickich - Prague University of Economics, Czech University of Life Sciences (Praga), Liberec University. Wykaz najważniejszych konferencji w których uczestniczyłem od 2007 roku dostępny jest w załączniku 3.

Tabela 7. Zestawienie uczestnictwa w konferencjach po uzyskaniu stopnia doktora

Wyszczególnienie	Łącznie	Związane z głównym obszarem badawczym				Pozostałe			
		Z referatem		Bez referatu		Z referatem		Bez referatu	
		j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.	j. pol.	j. ang.
Konferencja krajowa	15	5				4		6	
Konferencja zagraniczna	31		11				20		
Suma	46	5	11			4	20	6	
Suma	46	16				30			

Źródło: Opracowanie własne

5.3. STAŻE NAUKOWE

- W 2017 roku odbyłem **4 miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie**, na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych w Katedrze Strategii Zarządzania i Rozwoju Organizacji. Efektem jego jest złożona do druku w marcu 2019 roku monografia współautorska „Wyzwania rozwojowe obszarów

wiejskich” w ramach której podejmuję głównie problematykę polityki dochodowej gmin wiejskich.

- W 2018 roku odbyłem **4 miesięczny zagraniczny staż naukowy na Uniwersytecie w Hradec Kralove**, na Wydziale Ekonomii i Zarządzania czego efektem była publikacja z dr Libuse Svobodová i dr Dorotą Bednarską-Olejniczak artykułu „Towards smart and sustainable city with involvement public participation – the case of Wrocław” (czasopismo z listy A) oraz dwa referaty konferencyjne (wspólne z pracownikami UHK) opublikowane w lutym 2019 roku, zindeksowane w Web of Science).

5.4. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH ZESPOŁÓW BADAWCZYCH, PROJEKTÓW, GRANTÓW

- W latach 2007-2018 uczestniczyłem w realizacji zadań badawczych głównie w ramach działalności statutowej i badań własnych prowadzonych przez zespół pracowników Katedry Finansów na Wydziale Nauk Ekonomicznych UE we Wrocławiu. Jednocześnie dwukrotnie kierowałem pracami zespołów badawczych.
- W 2013 roku zrealizowałem jako koordynator grantu ze środków Wyższej Szkoły Bankowej projekt poświęcony zachowaniom młodych nabywców usług bankowych zakończony udziałem w konferencji zagranicznej i publikacją wyników badań w materiałach konferencyjnych indeksowanych w WoS.
- W 2018 roku w ramach projektu restrukturyzacji Wydziału Nauk Ekonomicznych UE we Wrocławiu kierowałem w ramach projektu grantowego Międzynarodowym Zespołem Badawczym w skład którego wchodził pracownicy UE we Wrocławiu oraz Uniwersytetu Hradec Kralove, a efektem prac tego zespołu są trzy artykuły naukowe (w tym jeden w czasopiśmie z listy JCR) opublikowane w styczniu 2019, oraz odbyty staż naukowy na UHK.
- W marcu 2019 roku w ramach realizacji zadań programu Regionalnej Inicjatywy Doskonałości opracowałem i złożyłem jako kierownik zespołu wniosek grantowy do programu INTERECON na badania dotyczące partycypacji mieszkańców w realizacji good governance, w kwietniu 2019 zostały przyznane środki na realizację badań.

5.5. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA, DYDAKTYCZNA I POPULARYZATORSKA – GŁÓWNE OBSZARY

Szczegółowy pełny wykaz osiągnięć i aktywności znajduje się w załączniku 3.

5.5.1. Uczestnictwo w gremiach oraz komisjach uczelnianych

- W latach 2012-2016 byłem członkiem Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu jako przedstawiciel pozostałych pracowników nauki;

- W latach 2012-2016 oraz 2016-2018 byłem członkiem Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia;
- Od 2016 roku jestem członkiem Senatu UE we Wrocławiu jako przedstawiciel pozostałych pracowników nauki Wydziału Nauk Ekonomicznych;
- Od 2016 roku jestem członkiem Senackiej Komisji ds. Współpracy z Biznesem;
- W październiku 2018 roku zostałem powołany przez JM Rektora UE we Wrocławiu do międzywydziałowego zespołu przygotowującego integrację kierunków Finanse i Rachunkowość.

5.5.2. Członkostwo w organizacjach

Od 2015 roku jestem członkiem International Institute of Public Finance (założonego w 1937 roku w Paryżu) z siedzibą w Monachium.

5.5.3. Organizacja konferencji

Jestem członkiem komitetów organizacyjnych i współpracuję przy:

- cyklicznie organizowanych lub współorganizowanych konferencjach przez Katedrę Finansów UE Wrocław oraz do 2011 roku przez Katedrę Finansów Publicznych WSB we Wrocławiu poświęconych finansom samorządu terytorialnego (2007 – 2011) jako pracownik WSB we Wrocławiu, 2015-2019 jako pracownik UE Wrocław),
- corocznej konferencji Finstat (2016-2019),
- międzynarodowej cyklicznej konferencji Hradec Economic Days (2019 członek komitetu organizacyjnego, 2017-2019 moderator sesji tematycznych),
- międzynarodowej cyklicznej konferencji Colloquium on Regional Sciences (2017 - 2019 moderator sesji tematycznych)

5.5.4. Przedmioty wykładane

W swojej działalności dydaktycznej koncentruję się głównie na realizacji zajęć z przedmiotów związanych z finansami publicznymi, jednak ze względu na wcześniejsze zainteresowania prowadzę zajęcia z przedmiotów bezpośrednio nie związanych z moimi badaniami naukowymi.

Do przedmiotów stanowiących podstawę mojej działalności dydaktycznej zaliczam:

- **Finanse publiczne** (Wykład oraz ćwiczenia, kierunek Finanse i rachunkowość, Wydział NE, UE Wrocław; Wydział Finansów i Zarządzania WSB we Wrocławiu)
- **Finanse publiczne i finanse przedsiębiorstw** (Wykład oraz ćwiczenia, kierunek Ekonomia, Wydział NE, UE Wrocław)
- **Finanse samorządowe** (Wykład oraz ćwiczenia, kierunek Finanse i rachunkowość, Wydział NE, UE Wrocław; Wydział Finansów i Zarządzania WSB we Wrocławiu)
- **Finanse publiczne w warunkach kryzysu** (studia doktoranckie, wykład, międzywydziałowy UE Wrocław)
- **Public finance** (dla studentów Erasmus)
- **Local and regional public finance** (dla studentów Erasmus)

Wyjazdy zagraniczne w celach dydaktycznych

W ramach programu LLP Erasmus (STA) w kwietniu 2011 roku prowadziłem wykłady na Uniwersytecie Hradec Kralove.

Szczegółowy wykaz przedmiotów znajduje się w załączniku 3.

5.5.5. Promotorstwo prac

W okresie zatrudnienia na stanowiskach adiunkta u dotychczasowych pracodawców byłem promotorem:

- 6 prac licencjackich na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu,
- 49 prac magisterskich na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu,
- 128 prac licencjackich w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu,
- 89 prac magisterskich w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu.

5.5.6. Autorstwo podręczników

Jestem autorem 2 rozdziałów w podręcznikach akademickich:

- Olejniczak J.: Instrumenty podatkowe polityki fiskalnej, w: Patrzalek L. (red.) *Polityka fiskalna w warunkach globalizacji*, 2015, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-514-8, ss. 41-92
- Olejniczak, J.: Polityka fiskalna państwa i samorządów terytorialnych. w: Noga M., (red.), *Makroekonomia ze szczególnym uwzględnieniem polityki pieniężnej*. Warszawa: CeDeWu, 2012, ISBN 978-83-7556-485-3 s. 25-44
- Olejniczak J.: Polityka fiskalna państwa i samorządów terytorialnych, w: Noga M. (red.), *Makroekonomia ze szczególnym uwzględnieniem polityki pieniężnej*. (Wyd. 2), 2017, Warszawa: CeDeWu, ISBN 978-83-7556-943-8, ss. 25-44

5.6. NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

- Nagroda I stopnia Rektora UE za osiągnięcia naukowo-dydaktyczne za rok 2017
- Nagroda II stopnia Rektora UE za osiągnięcia naukowo-dydaktyczne za rok 2016
- Nagroda I stopnia Rektora UE za osiągnięcia naukowo-dydaktyczne za rok 2015

Literatura

- Balaguer-Coll, M.T., Prior, D. i Tortosa-Ausina, E., 2007. On the determinants of local government performance: A two-stage nonparametric approach. *European Economic Review*, 51(2), s. 425–451.
- Benito, B., Bastida, F. i Garcia, J.A., 2010. Explaining differences in efficiency: an application to Spanish municipalities. *Applied Economics*, 42(4), s. 515–528.
- Borodo, A., 2004. *Samorząd terytorialny: system prawnofinansowy*. Warszawa: Wydaw. Prawnicze „LexisNexis”.
- Brol, R., 1998. Zarządzanie rozwojem lokalnym. Definicje, cele, zasady i procedury. W: *Zarządzanie rozwojem lokalnym: studium przypadków*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego.
- da Cruz, N.F. i Marques, R.C., 2014. Revisiting the determinants of local government performance. *Omega-International Journal of Management Science*, 44, s. 91–103.
- Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Lokalnego)*.
- Filipiak, B.Z., 2016. Podatkowe czynniki kształtujące potencjał finansowy jednostek samorządu terytorialnego. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, (nr 1 (79) Rynek kapitałowy i zarządzanie wartością), s. 643–653.
- Guziejewska, B., 2007. Subwencje i dotacje dla samorządu terytorialnego w polityce finansowej państwa. *Gospodarka Narodowa*, (nr 4), s. 71–89.
- Guziejewska, B., 2008. Efektywność finansów samorządu terytorialnego. *Gospodarka Narodowa*, (nr 5-6), s. 71–89.
- Heller, J., 2008. Poziom rozwoju gospodarczego województw a dochody samorządów terytorialnych w Polsce. *Kwartalnik naukowy. Studia Regionalne i Lokalne*, (4/2008).
- Hryniewicz, J.T., 2017. Czynniki lokalnego rozwoju gospodarczego - 20 lat później. *Samorząd Terytorialny*, (nr 6), s. 5–23.
- Jastrzębska, M., 2012. *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Jastrzębska, M., 2016. Decentralizacja finansów publicznych w Polsce – finanse samorządowe w systemie finansów publicznych. W: J. Gliniecka, A. Drywa, E. Juchniewicz i T. Sowiński, red., *Finansowanie jednostek samorządu terytorialnego. Problemy praktyczne*. CeDeWu.
- Jaworska, M. i Kożuch, A.J., 2011. Możliwości rozwoju lokalnego w kontekście zróżnicowania samodzielności finansowej podstawowych jednostek samorządu terytorialnego: (na przykładzie gmin miejsko-wiejskich Polski Wschodniej). *Optimum : studia ekonomiczne*, 2011, s. 218–233.
- Kańduła, S., 2017a. *Mechanizmy wyrównywania fiskalnego. Studium empiryczne gmin w Polsce w latach 2004-2014*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Kańduła, S., 2017b. Wyrównywanie dochodów gmin warunkiem ich zrównoważonego rozwoju? *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 5(5), s. 103–122.
- Karbownik, B. i Kula, G., 2009. *Efektywność sektora publicznego na poziomie samorządu lokalnego*. Materiały i Studia. Warszawa: Narodowy Bank Polski.

Kołodziejczyk, D., 2001. Sytuacja finansowa jako czynnik rozwoju lokalnego. *Samorząd Terytorialny*, (12), s. 38–60.

Kornberger-Sokołowska, E., 2001. *Decentralizacja finansów publicznych a samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego*. Warszawa: Liber.

Kotlińska, J., 2015. Podział dochodów publicznych między państwo a samorząd terytorialny. *Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy*, (8), s. 34–52.

Kudłacz, T., 2001. Źródła finansowania rozwoju w skali województwa. *Zeszyty Naukowe / Akademia Ekonomiczna w Krakowie*, (568), s. 5–25.

Malinowska-Misiąg, E. i Misiąg, W., 2017. Efektywność transferów wyrównawczych pomiędzy sektorem rządowym a samorządowym w Polsce. *FINANSE Czasopismo Komitetu Nauk o Finansach PAN*, (1(10)), s. 23–34.

Miszczyński, P., 2010. Dochody gmin a ich efektywność działania w kontekście zrównoważonego rozwoju - analiza porównawcza. *Prace Naukowe / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Metody i zastosowania badań operacyjnych '10*, s. 153–174.

Niezgoda, A., 2012. *Podział zasobów publicznych między administrację rządową i samorządową*. Wolters Kluwer.

Olejniczak, J., 2006. Mechanizm transferów z budżetu państwa do budżetów jednostek samorządu terytorialnego w gminach angielskich u progu XXI wieku. W: A. Pomorska, red., *Finanse publiczne*: Lublin.

Olejniczak, J., 2015. Should we differentiate systems of own revenues in rural and urban local self-governments' budgets? Example from Lower Silesian voivodeship. W: L. Smutka i H. Rezbova, red., *Global Agribusiness and the Rural Economy. Proceedings of the 24th International Scientific Conference*. Prague: Czech University of Life Science Prague. Faculty of Economics and Management, s. 324–331.

Parysek, J.J., 2015. Rola lokalnego samorządu terytorialnego w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gmin. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny : organ Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu*, s. 27–46.

Patrzalek, L., 2010. *Finanse samorządu terytorialnego*. wyd. Wyd. 2 zm. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Piotrowska-Marczak, K., 1997. *Finanse lokalne w Polsce*. Warszawa: Wydawn. Naukowe PWN.

Podstawka, M. i Świrski, A., 2015. Optymalizacja wpływów do budżetów gmin z tytułu subwencji wyrównawczej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Administracja i Zarządzanie*, 33(nr 106), s. 173–184.

Pomianek, I., 2010. Polityka finansowa wybranych gmin województwa warmińsko-mazurskiego. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, (nr 4 (53)), s. 42–49.

Poniatowicz, M., 2015. Determinanty autonomii dochodowej samorządu terytorialnego w Polsce. *Nauki o Finansach*, (1(22)), s. 11–30.

Poniatowicz, M. i Wyszowska, D., 2015. Dysfunction of Fiscal Equalization Mechanisms in the System of Local Government Finances in Poland. *Lex Localis-Journal of Local Self-Government*, 13(4), s. 1019–1045.

Skica, T., 2012. *Efektywność działania jednostek samorządu terytorialnego. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu = Research Papers of Wrocław University of Economics*, 2012, Nr 271, T. 2, s. 306-316. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Stanny, M. i Strzelczyk, W., 2015. Zróżnicowanie przestrzenne sytuacji dochodowej gmin a rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich w Polsce. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, 17(4), s. 301-307.

Starosta, P., 1995. *Poza metropolią: wiejskie i małomiasteczkowe zbiorowości lokalne a wzory porządku makrospołecznego*. Łódź: Wydawn. Uniwersytetu Łódzkiego.

Strahl, D. red., 1998. *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych*. Wrocław: Wydawn. Akad. Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu.

Surówka, K., 2013. *Samodzielność finansowa samorządu terytorialnego w Polsce. Teoria i praktyka*. PWE.

Swianiewicz, P., 2001. Czy wielkie gminy są bogate? *Studia Regionalne i Lokalne*, 4(7), s. 25-40.

Swianiewicz, P. i Łukomska, J., 2016. Lokalna konkurencja podatkowa w Polsce. *Studia Regionalne i Lokalne*, (2(64)), s. 5-29.

Sztando, A., 2018. Lokalna i ponadlokalne polityki rozwoju lokalnego – istota, rodzaje i spójność. *Roczniki Nauk Społecznych*, 45(1), s. 25-52.

Trojanek, M., 1994. *Oddziaływanie władzy lokalnej na efektywność przedsięwzięć inwestycyjnych*. Poznań: Akademia Ekonomiczna w Poznaniu.

Uryszek, T., 2016. Wskaźnik niedoboru dochodów i samodzielność dochodowa a zrównoważenie sektora samorządu lokalnego. Przykład wybranych krajów Europy. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 125, s. 337-347.

Walasik, A., 2006. Związek między finansową alimentacją gmin województwa śląskiego a rozwojem lokalnym. *Prace Naukowe / Akademia Ekonomiczna w Katowicach*, Finansowe aspekty rozwoju lokalnego na podstawie badań, s. 53-80.

Warczak, M., 2015. Endogeniczne i egzogeniczne czynniki rozwoju gospodarczego z perspektywy finansów gminy. *Współczesna Gospodarka*, 6(4).

Wozniak, A. i Zemanek, J., 2006. Analiza dochodów budżetowych w aspekcie poziomu rozwoju infrastruktury technicznej gmin. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, (3/2).

Wójtowicz, K., 2015. Udział w podatkach państwowych a problem stabilności fiskalnej... jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio H – Oeconomia*, 48(2), s. 135.

Ziębicki, B., 2014. *Efektywność organizacyjna podmiotów sektora publicznego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Wrocław 29.04.2019

Jarosław Olejniczak